

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2070>

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet TAMER

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Antakya Meslek Yüksekokulu, Yerel Yönetimler Programı, Hatay / TÜRKİYE

Citation: Tamer, M. (2020). Göç, göçün nedenleri ve uluslararası göç üzerine kavramsal bir analiz. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(60), 2808-2818.

GÖÇ, GÖÇÜN NEDENLERİ ve ULUSLARARASI GÖÇ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR ANALİZ

ÖZET

Göç, her dönemde ve tüm coğrafyaların yaşadığı sosyolojik bir olaydır. Kimi zaman gönüllü kimi zaman zorunlu olarak gerçekleştirilen bir yer değiştirme eylemidir. Bu eylem bazen Amerika sınırında bazen de Türkiye sınırında kendini göstermektedir. İnsanlar bu eylemi gün gelir kendi topraklarında yani ulusal sınırları içinde de gerçekleştirmektedir. Burada asıl önemli olan noktalardan biri bu eylemin sebebi veya sebeplerinin ne olduğudur. Her ne sebeple yapılırsa yapılsın bu eylem tüm taraflarını ciddi bir şekilde etkilemektedir. İşte bu çalışmamızda göç kavramı ve çeşitleri, uluslararası göç kavramı ve göçün nedenleri üzerine kavramsal bir analiz yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Uluslararası Göç, Göçün Nedenleri.

A CONCEPTUAL ANALYSIS ON MIGRATION, CAUSES AND INTERNATIONAL MIGRATION

ABSTRACT

Migration is a sociological event experienced in every period and in all geographies. It is an act of displacement, sometimes voluntary and sometimes compulsory. These actions sometimes show itself in America sometimes border on the border with Turkey. People sometimes carry out this action on their own land, that is, within their national borders. One of the most important points here is what is the reason or causes of this action. Whatever the reason, this action seriously affects all parties. Here, in this study, a conceptual analysis will be made on the concept and types of migration, the concept of international migration and the causes of migration.

Keywords: Immigration, International Immigration, Reasons for Immigration.

1. GÖÇ KAVRAMI

Göç, çok eskiden gelen ve tüm süreçte devam eden ve ileriki zaman diliminde de edecek olan, tüm coğrafyalardaki bir yer değiştirme eylemidir (Koçak ve Terzi, 2012: 164). Göç, hem göç eylemini gerçekleştirenlerde hem de göç alan bölgelerdeki toplumsal yapıları etkilemektedir (Barıtçı, 2017: 228).

Sosyolog ve ekonomistler başta olmak üzere birçok bilim insanının, çalışmalarında göçe yer vermeleri göçün çok hassas bir alan olduğunu ortaya koymaktadır (Mutluer, 2003: 9). Göçün bu yönde geniş alana hitap etmesi net ve tek bir tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır (Akşit, 1998: 67). Göç, genel olarak mesafe ve coğrafik ayrılma veya bir yer değiştirme hareketidir (Hoşgör, 1998: 104). Göç, farklı zaman ve mekânlardan yine devamlı veya geçici amaçla yapılan bir eylemdir (Türkyılmaz, 1998: 25). Göç ile beraber göç edilen yerlerde bir genişleme meydana gelirken, göç veren yerlerde ise bir daralma söz konusu olmuştur (Yılmaz, 2019: 1711).

Göçün bir süreç olarak meydana gelmesi; tanımlanması, ölçülmesi, çözülmesi ve üzerinde yorum yapılmasına engel olmaktadır (Taşçı, 2009: 180). Göç, bir yönüyle de insanların ve grupların davranışlarında değişiklik yaratan sosyal bir sorundur. (Delice ve Yaşar, 2014: 2). Göç süreci aynı zamanda bir ülkenin nüfusunu ve politikalarını önemli düzeyde etkiler (Yıldırım, 2016: 273).

Göç olgusunun çok yönlü olması ve farklı disiplinlerin ilgi alanına girmesinden dolayı net bir tanımının yapılması oldukça güçtür. Ayrıca göç olgusunda ekonomik, sosyal, psikolojik ve siyasal neden/sonuç

ilişkinin olmasından dolayı çeşitli disiplinlerin ortak ilgi alanında yer almış ve bu disiplinlerin göç sürecine farklı bakış açısına sahip olmaları da göçün tanımlanması noktasında bir karmaşıklığa neden olmaktadır (Özcan, 2017: 185). Göç tanımında sıklıkla kullanılan mesafe, zaman ve kalıcılık gibi kavramlar da karşımıza çıkmaktadır (İçduygu ve Ünal, 1998: 91).

Göç, başka bir ifadeyle asıl yerinden hareket ederek, ulaşılmak istenen yere varmaktır (Karpat, 2003: 3). Her göç olgusu aynı zamanda hem bireysel hem de toplumsal düzeyde bir uyum sağlamaktadır (Tekeli, 2012: 4). Göç kavramının dünya kamuoyunda her zaman önemli bir yeri olmuş, tarih boyunca yaşanan göçler de, günümüzdeki dünya nüfusunun dağılımını, sosyo-ekonomik yapıyı ve kültürünü etkileyerek, yeni bir şekillenmeye yol açmıştır (Tunç, 2015: 30-31).

Göç; toplumda sosyal, kültürel, ekonomik ve siyaset gibi unsurlarla yakın ilişkilidir ve bu alanları etkilemektedir (Şen, 2014: 232). En genel anlamda ise ölçülen bir uzaklık ve etki yaratacak, bütün yer değiştirmelere göç adı verilmektedir (Yılmaz, 2014: 1686).

Göç; tarihsel süreçte insanlar ve toplumlar için, gerçekleştiği nedenleri ve sonuçlarından dolayı önemli bir yer tutmuştur. Çünkü göç, insanların farklı sebeplerden dolayı gerçekleştirdiği ya da gerçekleştirmeye mecbur olduğu ve buna bağlı olarak farklı sonuçlar doğurduğu bir süreçtir (Erol ve Ersever, 2014: 48) Göç aynı zamanda dünyada milyonlarca insanı, birçok ülke ve yönetimini etkileyen bir kavram olarak değerlendirilmektedir. İster ulusal isterse uluslararası boyutta olsun meydana gelen göç olgusu toplumları ve bireyleri ekonomik, siyasal, kültürel, sosyal ve psikolojik yönden etkilemiştir (Doğan, 1988: 1). Yapılan tanımlara baktığımızda göç, “Ekonomik, sosyal, özel nedenlerle bireyin kendi isteği ile ya da kendi isteği dışında yaşadığı yeri değiştirmesi ve orada yaşamına devam etmesidir.” Göç olgusu sadece toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal değil aynı zamanda kişisel bir süreçtir (Erol ve Ersever, 2014: 49). Bununla beraber insanlık tarihince yapılan göçler, genelde eşit ve adil bir şekilde pay edilmeyen ekonominin bir sonucu olabildiği gibi bazı ekolojik dayatmalar ya da devlet gibi sosyal bir otoritenin uyguladığı sınır dışılar, iskanlar ve savaş gibi sebeplerle de ortaya çıkabilmektedir (Koçak ve Terzi, 2012: 165-166).

Bilim alanında değişik tanımları yapılan göç, bir yerde yaşayan nüfusun belli bir kesiminin, birtakım sebeplerle bulunduğu yerden farklı bir yere yerleşmek üzere, geçici veya sürekli olarak gitmesi demektir (Akgür, 1997: 41). Diğer bir tanıma göre ise göç, coğrafi olarak yer değiştirme sürecidir ve o yerin ekonomik, kültürel ve siyasal ve toplumsal yapısına etki etmektedir (Özer, 2004: 11). Başka bir ifadeyle kişilerin, gelecekteki yaşantılarının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere ikamet ettiği yerden başka bir yere hareketliliğidir (Topçu ve Beşer, 2006: 37).

2. GÖÇ İLE İLGİLİ DİĞER KAVRAMLAR

Göç olgusunu derinlemesine analiz ederken; göç kavramı, türleri, nedenleri ve kuramları yanında, son zamanlarda üzerinde sıkça durulan ve kamuoyunda oldukça fazla bir şekilde ifade edilen birtakım kavramlar da bulunmaktadır. Mülteci, sığınmacı, iltica, göçmen gibi kavramları da bu sebeple ele almak gerekmektedir.

2.1. Mülteci

Günümüzde yoğun bir şekilde yaşanan göç sorununda “mülteci” kavramı, ulusal ve uluslararası medya organları tarafından, mülteci ve göçmen kavramları ile eş anlamda kullanıldığı görülmektedir. Birbirinden farklı anlamları bu kavramları eş anlamlı olarak kullanmak birtakım sorunları beraberinde getirebilmektedir (Çakran ve Eren, 2017: 2). Günümüzde mülteci kavramı ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Bunlardan en kısa ve net olanı ise bir toplumda meydana gelen siyasal, sosyal ve ekonomik olaylar sonucunda iltica eden kişilere mülteci denilmektedir (Boyras, 2015: 36). Farklı bir tanımla ise mültecilik statüsü hukuki olarak onaylanmış bir yabancıyı ifade etmektedir (Çiçekli, 2003: 212).

Mültecilik, daha çok kendi istekleriyle ancak zorunlu sebeplerden dolayı ülkesinden kaçan insanları ifade etmektedir (Sağır, 2012: 2). Yani arzuları ya da kişisel tercihleri sonucu değil, zorunlu sebeplerle ülkesinden ayrılıp başka bir ülkede güvenlik ve özgürlük arayan kişilerdir (Peker ve Sancar, 2005: 9). 1951 Sözleşmesi’nde yer alan mülteci tanımına göre, “İrki, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensup olması veya siyasi fikirleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korkusu olan ve bu sebeple

ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönmeye çekinen veya dönmek istemeyen kişilere mülteci denilmektedir.” (URL 1). Uluslararası hukukta kabul edilen bu mülteci tanımı, 1951 yılındaki “Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi’nde” yapılmıştır (Buz, 2008: 120). Her mültecinin güvenli sığınma hakkı vardır. Uluslararası koruma ise fiziksel güvenlikten daha fazlasını içerir. Bir ülkede mültecilere, en azından ülkede yasal olarak ikamet eden diğer yabancılar kadar eşit haklar ve yardım, her bireyin sahip olması gereken temel ihtiyaçlar verilmelidir. Aynı şekilde sosyal ve ekonomik haklar, diğer bireylere tanındığı gibi tüm mültecilere de tanınmalıdır. Her mülteci mutlaka sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeli ve her yetişkin mültecinin de çalışma hakkı olmalıdır. Bununla beraber her mülteci çocuk mutlaka okula gitmelidir (URL 1). Başka bir deyişle ülkeye ilk ayak bastıkları andan itibaren tüm mülteciler ulusal ve uluslararası bütün haklara sahiptirler (Akdeniz, 2014: 9).

Mülteci konusunda bölgesel düzeyde çalışma yapan Afrika Birliği Örgütü, mülteci ile ilgili daha önce yaptığı tanımı genişletmiş; 1969 yılındaki Afrika İnsan ve Halkların Hakları Sözleşmesi’nin 1. maddesinin 2. Fıkrasına göre bir kimsenin, “Kendi ülkesi ya da vatandaşı olduğu ülkenin bir bölümünde ya da tamamında dış saldırı, işgal, yabancı egemenliğinin varlığı ya da kamu düzenini ciddi şekilde bozan olaylar nedeniyle menşe ülkesi veya vatandaşı olduğu ülke dışından bir başka yere sığınma talebiyle, devamlı ikamet ettiği yeri terk etmek zorunda kalan herkes mülteci tanımı içinde yer almaktadır.” (Özcan, 2005: 19).

2.2. Sığınmacı

Sığınmacı ise mülteci statüsünde olan uluslararası hukukta ise halen koruma bekleyen ancak konumları henüz resmi olarak belirlenmemiş kişilere verilen addır. Bu terim genelde, mülteci statüsüne sahip olmak için başvuru yapmış ve başvuruları hakkında, iktidar ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinden (BMMYK) karar bekleyen kişiler için kullanılmaktadır (URL 2).

Bireylerin vatandaşı olarak yaşadığı devletin topraklarını ayrımcı yasal uygulamalar veya baskı gerekçesiyle, başka bir devlete veya o devletin yetkili makamlarına başvurmasına sığınmacı denir (Pazarıcı, 1999: 2002). Aynı zamanda henüz başvuru yapmamış ya da başvurusu kabul edilmemiş yani başvurusu cevaplanmamış kişilere de sığınmacı denilmektedir. Sığınmacı, iltica işlemleri hakkında cevap bekleyen kişi olduğuna göre sığınmacı korumasının en temel ilkesi olan geri gönderilmeme ilkesinden ve insanca muameleden faydalanabilmelidir (Odman, 2008: 10). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 14. Maddesine göre; “Herkes, ülkesinde zulüm gördüğü sebebiyle başka ülkelere sığınma talebinde bulunma ve sığınma imkanlarında yararlanma hakkına sahiptir.” ifadesi yer almaktadır. Sığınmacı, kendi ülkesinde işkence gören, silahlı çatışma ve baskı gibi nedenlerle hayati tehlikesi bulunan bu sebeple de başka bir ülkeye başvuran kişidir (Doğan, 1988: 25).

2.3. İltica

Uluslararası göç olgusu içerisinde yer alan iltica kavramı, kendi ülkesinde dini, dili, ırkı, cinsiyeti, tabiiyeti, siyasi düşüncesi gibi nedenlerden dolayı zulüm gören ya da görme tehlikesi bulunan kişilerin, daha güvenli olan başka bir ülkeye göç ederek sığınmasıdır (Doğan, 1988: 20).

İltica kavramı, yabancılar mevzuatımıza göre:

“Avrupa Kıtası’nda yaşanan olaylar sebebiyle dini, ırkı, milleti, belirli bir toplumsal gruba bağlılığı veya politik düşüncelerinden dolayı zarar göreceğinden haklı olarak korktuğu için mensubu olduğu ülkenin dışında bulunan ve mensubu olduğu ülkenin himayesinden faydalanamayan veya korkusundan dolayı faydalanmak istemeyen ya da uyuşu yoksa ve daha önce ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa, oraya dönmeyen veya korkusundan dönmek istemeyen yabancıya verilen isimdir” (Akgün, 2011: 10).

İltica tanımı gereği, ekonomik unsurları içerisinde barındırmayan, daha ziyade siyasi nitelikli belirli bazı nedenlerden kaynaklı zulüm veya zulüm korkusu nedeni ile vatandaşı olduğu ya da yaşadığı ülkenin korumasından yararlanamayan ya da yararlanmak istemeyen kişilerin güvenli bir ülkeye göç ederek sığınması durumudur. Bu yönleri ile de diğer uluslararası göç formlarından belirgin farklılıklar göstermektedir. Göçmen, ülkesinin korumasına sahip iken, iltica eden ülkesinin korumasından yoksundur. Göçmenler daha çok kendi istekleriyle ya da daha rahat bir hayat için tercihleri sonucu yer değiştirirken, iltica eden bir nevi tercihsiz kalarak göç etmek zorunda kalmaktadır. Bu nedenledir ki

iltica eden kişilerin can havliyle her şeylerini ülkelerinde bırakıp başka bir ülkeye sığınmak durumunda kalmakta, bu durum da iltica edenler için daha derin insani sorunlara ve sonuçlara yol açmaktadır (Doğan, 1988: 16).

2.4. Göçmen

Göç mevzuatına göre; yerleşme düşüncesiyle ülkemize gelen veya başka bir ülkeye giden ve henüz ne ülkemizin ne de göç edilen ülkenin vatandaşlığını kazanmamış kişi veya kişilerdir (Sever, 2009: 6). Daha çok ekonomik refaha kavuşmak için göç eden insanlar, göç edilen ülkenin izni ve bilgisi ile o ülkeye yerleşmek amacıyla giden insanlar vatandaşlık hakkı kazanana kadar özel bir mevzuata bağlıdırlar. Bu kişiler mültecilik statüsünden yararlanamazlar (Akyürek, 2007: 30).

Farklı bir ifadeyle göçmen, çoğunlukla ekonomik sebeplerle veya yer aldığı sosyal ortamın hoşnutsuzluğundan, ülkesini gönüllü olarak terk eden ve başka bir ülkeye yasal veya yasa dışı yollarla giden, orada yaşayan yabancılardır (Deniz, 2009: 6).

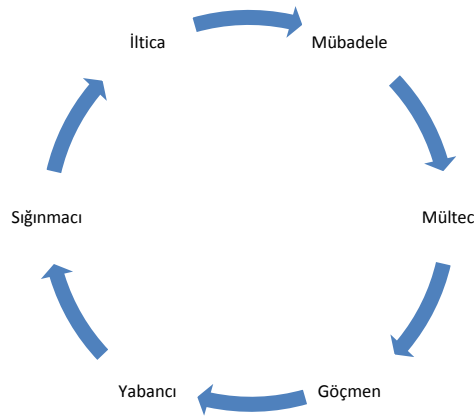
2.5. Yabancı

Yabancı bir devlet ülkesinde yer alıp, o devletin vatandaşlığına henüz hakkı olmayan kimsedir (Çiçekli, 2003: 20)

Kişilerin turistik, ticari, çalışma ve yerleşme gibi çeşitli sebep ve amaçlarla kendi ülkesi dışında kalan, yabancı diye tabir edilen ülkelere seyahat etmeleri, gittikleri ülkelere yerleşmeleri vatandaşlık ve yabancı kavramlarının gelişimi üzerinde etkili olmuştur. Devlet Hukuku Enstitüsüne göre yabancı, bir devlet ülkesinde bulunup o devlet vatandaşlığını iddiaya hakkı olamayan kişidir. Yabancı kavramı, yabancı devlet vatandaşlarını, mültecileri, özel statüde yer alan yabancıları ve birden çok vatandaşlığı bulunanları kapsamaktadır (Tekinalp, 1992: 6).

2.6. Mübadele

Kelime olarak “değişim” anlamına gelen mübadele, Lozan Konferansı sırasında tarafların anlaşması sonucu imzalanan ve Türkiye’de ikamet eden Rum vatandaşlar ile Yunanistan’da yaşayan Türk-Müslüman vatandaşların karşılıklı olarak değişmesini ifade etmektedir. “Mübadil ise değişim yapılmış yani başka bir kişi yerine getirilen kişidir.” (Çetin, 2010: 149). Mübadele aslında Lozan Konferansı sırasında Türk ve Yunan Heyetlerinin imzaladıkları nüfus değişimini ifade eden bir sözleşme olsa da, kökeni asıl 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı’na dayanmaktadır (Bozdağlıoğlu, 2014: 12).

Şekil.1. Göç ile İlgili Kavramlar

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3. GÖÇÜN NEDENLERİ

Günümüzde devletler; ekonomik sorunlar, siyasal krizler gibi nedenlerden dolayı göç süreci ile karşı karşıya kalmakta ve ciddi derecede insan hareketliliği yaşanmaktadır (Akkanat, Aksoy, Yılmaz ve Özsoy, 2017: 89).

Göçün gerçekleşmesinde büyük kentlerin çekiciliği, buralardaki yüksek istihdam ve iyi eğitim imkânları gibi temel nedenler mevcuttur (Güreşçi, 2010: 78). Gönüllü ve zorunlu olarak gerçekleştirilen tüm göçlerde temel amaç daha iyi bir hayat seviyesi yakalamaktır (Yılmaz, 2014: 1687). Göçün gerçekleşme nedenleri dört temel bölümde ele alınabilir. Bunlar;

1. Ekonomik Nedenler
2. Siyasal Nedenler
3. Sosyo/Kültürel Nedenler
4. Doğal Nedenler

3.1. Ekonomik Nedenler

İnsanın ekonomik seviyesi, işsizlik ve bunun sonucundaki yaşam standartları ekonomik nedenlerin başında gelmektedir. Özellikle genç nüfusun işsizliğinin yoğun olması bu göç sürecini daha fazla yaşamalarına neden olmaktadır (Kutal, 1992: 66). İnsanlar istihdam amacıyla büyüdükleri şehirleri ve kültürlerini terk etmektedirler (Şen, 2014: 239). Özellikle iyi bir gelir ve buna eş olarak kaliteli bir hayat sürme arzusu günümüzde göçün en önemli ekonomik gerekçesidir (Aksoy, 2012: 294).

Son zamanlarda genelde ekonomik kaygılardan göç hareketleri yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. Göçe sebep olan ekonomik nedenler arasında enflasyon, istihdam oranı, büyüme oranları ve ödemeler tablosu gibi makroekonomik değişken gibi nedenler yer almaktadır. Bu nedenler göç etmedeki temel ekonomik unsurlardır (Arslan, 2007: 152). Tarımdaki makinalaşma ve buna bağlı olarak insan emeğine duyulan ihtiyacın azalması ekonomik nedenli göçler arasındadır (Taşcı, 2009: 185). Tarımdaki makinalaşma ve teknolojik açıdan gelişmeler sonucunda bazı yapısal değişimler olmuştur. Bunun etkilerinin toprak mülkiyeti üzerinde de yaşandığı görülebilir. Bu durumdan olumsuz etkilenen küçük çiftçiler göç etmeye başlamıştır (Akgür, 1997: 60-61).

Göç alan ülkelerin genel özelliklerine bakıldığında ekonomik yönden iyi, yüksek milli gelire sahip ve kaliteli bir yaşam standartları olmasıdır. Göç veren ülkeler ise ekonomik krizler ve işsizliğin yoğun olduğu ülkelerdir. 1989'da SSCB'nin dağılmasıyla meydana gelen ekonomik buhran buranın insanların Avrupa'ya doğru göçe itmiştir (Mutluer, 2003: 12).

3.2. Siyasal Nedenler

Göçün nedenlerinden biri de siyasî olaylardır. Savaşlar, terör tehdidi ve birtakım siyasi gelişme ve antlaşmalar da göç etmede etkilidir (Taşcı, 2009: 186-187). Göçe sebep olan siyasal nedenler arasında ayrıca ihtilaller, diktatör yönetimler ve sürgünler yer almaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 2003: 313). Osmanlı Devleti'nin yenildiği 1877-1878 Rus Harbi'nden sonra Kafkasya'dan ve Balkanlar'ın kaybedilmesinden hemen sonra Anadolu'ya doğru meydana gelen göçler, siyasi göçlerdir. Ayrıca Birinci Dünya Savaşı sonunda Asya'da ve Afrika'da çok sayıda ülkelerin sınırın değiştiği bir gerçektir. Bu durum birçok insanın göç etmesine neden olmuştur. Bununla beraber Yugoslavya'nın parçalanmasına neden olan iç savaşın ardından, 3 milyon insan göç etmek zorunda kalmıştır (Mutluer, 2003: 12-14). Ortadoğu'da bazı ülkelerde yaşanan iç karışıklık ve siyasal bulanımlar, milyonlarca insanın ülkesini terk etmesine ve büyük bir göç dalgasına neden olmaktadır.

Göçün siyasi nedenlerinden biri de terördür. Terör, güvenlikle bağlantılı bir mevzudur. Göç ile güvenlik arasında anlamlı bir ilişki vardır. Çünkü insanlar, yaşadıkları bölgede kendilerini güvenli hissetmedikleri zaman göç onlar için bir tercih hatta bazen mecburiyet olmaktadır (Akgür, 1997: 67-68).

3.3. Sosyal ve Kültürel Nedenler

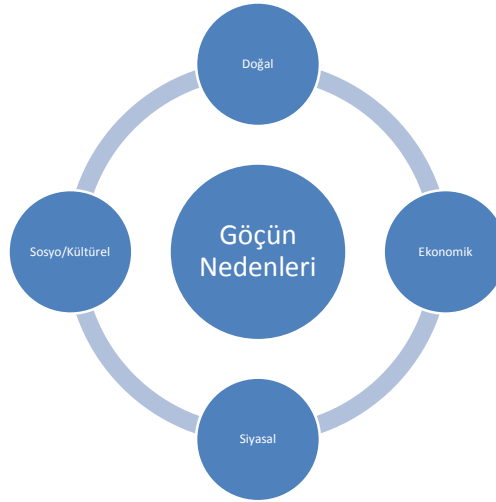
Göç, sosyal ve kültürel açıdan, nüfus yapısı, eğitim ve sağlık ve buna benzer bazı sosyal unsurlar ile değerlendirilmelidir (Taşcı, 2009: 189). Sosyal ve kültürel göçün ilk sırası eğitim kaynaklıdır. Çünkü kent merkezleri taşradan daha iyi eğitim şartlarına sahiptir. Türkiye'de ayrıca eğitim imkânlarına bağlı olarak hem kırdan kente doğru hem de gelişmiş ülkelere eğitim amaçlı göç edilmektedir (Mutluer, 2003: 16-17).

Sosyal faktörlerden biri de göç etmekteki dini sebeplerdir. Bir dönem Balkanlar'daki Bulgar ayaklanması ile Müslüman Türkler ve Bulgar asıllı Müslümanları din değiştirmeye zorlanması dini sebepli göçe bir örnektir. Ayrıca bazı araştırmalara göre göç kararlarında dini yönden fetva veren kanaat önderlerinin, rızkın ve kısmetin farklı kentlerde olduğu yönünde fetvaları göçte etkili olmuştur (Taşcı, 2009:190-191). Sosyal yapının içinde yer alan diğer bazı unsurlar da göçe neden olabilmektedir. Kız kaçırma, akraba evliliği, kan davası ve başlık parası gibi konularda da göç gerçekleşebilmektedir (Akgür, 1997: 65).

3.4. Doğal Nedenler

Algan ve Künçek (1998: 97) çalışmalarında volkanik patlamalar ile depremlerin ve bazı benzer olayların doğal nedenler arasında olduğunu ortaya koymuştur. İnsan kaynaklı nedenler ise doğal kaynakların tahrip edilmesi ve insanoğlunun doğaya olumsuz eylemleri sonucunda ekolojinin zarar görmesidir.

İnsanların ormanları tahrip etmesi, erozyon, denizlerdeki tuzluluk oranının yükselmesi ve suların çekilmesi, iklimlerin değişmesi doğal nedenler arasındadır. Bununla beraber nükleer veya termal fabrikalarının projeleri ve yol açtığı sorunlar, nükleer kazalar, savaş ve çatışma sonucu ortaya çıkan kimyasal atıklar ile çevrenin bozulması da göçün doğal unsurlar arasındadır (Algan ve Künçek, 1998: 97-99).

Şekil.2. Göç ve Nedenleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4. GÖÇ TÜRLERİ

Göçler meydana gelirken hiç kuşkusuz birtakım sebepler vardır. Bu sebeplere bağlı olarak genelde anlamda iki ana hat olarak iç ve dış göç şeklinde gerçekleşir. Daha sonra bu göçlerde kendi içinde temel alanlara ayrılmaktadır.

4.1. İç Göç

İç göç, bir ülkenin nüfusunun kendi sınırları içinde yer değiştirme eylemidir. Yani ülkenin bir şehirden başka bir şehrine, devamlı veya geçici bir şekilde hareket edilmesidir. İç göçte ülke nüfusu değil ancak göç edilen kentler arasında değişme meydana gelmektedir (Erol ve Ersever, 2014: 50). İç göçler; ekonomik, toplumsal ve siyasal nedenlerden dolayı, farklı şehir ve bölgelere doğru gerçekleşir (Özer, 2004: 24). İç göç, kendi içinde mevsimlik, sürekli, emek ve zorunlu/gönüllü göç şeklinde bölümlere ayrılmaktadır (Koçak ve Terzi, 2012: 169).

4.1.1. Mevsimlik Göç

İnsanların yılın belli zamanlarında veya mevsimlerinde işçi olarak yahut eğitim, sağlık, kültürel vb. gerekçelerle yapmış olduğu göç türüne mevsimlik göç denir (Koçak ve Terzi, 2012: 170). Mevsimlik göç ayrıca farklı kültür ve gelenekten gelen insanların bir arada yaşaması nedeniyle farklı kültürlerin etkileşimini ortaya çıkarmaktadır (Sağlam, 2006: 34).

4.1.2. Sürekli Göçler

Koçak ve Terzi'ye göre (2012: 170-171), İnsanların yaşadıkları mekândan farklı mekânlara, devamlı ikamet etmek gayesiyle gitmelerine “sürekli göç” denir. Sürekli göçler, gönüllü ve zorunlu sürekli göçler şeklinde oluşmaktadır. Eğitim imkânlarını arttırmak, yaşam kalitesini yükseltmek ve maddi olarak da belirli bir seviyeye gelmek için insanlar gönüllü olarak göç ederler. Bunların dışında savaş, doğal afet ve terör olayları gibi sebeplerle devlet vatandaşlarını zorunlu göçe yönlendirebilir.

Başka bir ifade ile bir yere yerleşmek ve geri dönmek üzere yapılan harekete veya göç türüne sürekli göç denmektedir.

4.1.3. Emek Göçü

Kişilerin doğdukları coğrafyadan; işsizlik, düşük ücret, istihdam azlığı ve çalışma şartlarının kötü olması gibi sebeplerle ayrılıp, daha kaliteli ekonomik şartlara sahip olacağı coğrafyalara doğru yer değiştirmelerine emek göçü denir (Aykaç ve Yertüm, 2006: 17).

Emek göçleri genellikle tayin göçü ve iş gücü şeklinde gerçekleşmektedir. Bir kişinin tayin nedeniyle yaptığı göç, hem geçici hem de sürekli olabilir. Bu göç, bir memurun görevini icra etmesi için gönüllü veya zorunlu olarak meydana gelen göç çeşididir. İşçi göçü dediğimizde de kişinin bedeni ve emeğiyle para kazanmak için farklı kentlere göç etmesidir (Koçak ve Terzi, 2012: 171). Başka bir ifadeyle emeğin, başta sosyal ve ekonomik kaygılarla iç ve dış göç şeklinde yer değiştirme hareketine emek göçü denilmektedir (Yıldırımoğlu, 2005: 2).

4.1.4. Zorunlu ve Gönüllü Göçler

Zorunlu göç, insanların iradesi dışında meydana gelen bazı olay ve durumlar neticesinde mecburen gerçekleştirilen göçlerdir (Koçak ve Terzi, 2012: 171). Kişilerin istemediği halde meydana gelen zorunlu göçte krizlerin yaşanması kaçınılmazdır (Sayıl vd., 2000: 30). Gönüllü göç ise insanların kendi iradeleri ile tercih ettikleri göçtür. Burada herhangi bir baskı yoktur. İnsanoğlu daha iyi yaşam şartlarına sahip olmak, kaliteli eğitim almak, teknolojik anlamda daha ilerlemiş sağlık olanaklarından faydalanmak ve gelirlerini arttırmak için devletten baskı görmeden kendi istekleri ile gönüllü olarak yaptıkları göçlerdir (Koçak ve Terzi, 2012: 171).

Göçler çok farklı şekilde meydana gelmektedir. Özellikle bazı toplumsal olaylar ve toplumların kendilerine özgü sistemleri farklı mekânlara doğru göçü yani dış göçü oluşturmaktadır (Yıldırım, 2008: 966).

Şahin'e göre (2010: 57) dış göçler, farklı ülkelere ya da coğrafyalara yapılan göç türüdür. Bu göçler, gönüllü veya zorunlu olarak meydana gelir. Ulaşım ve haberleşme gibi unsurlar ve bu unsurların teknolojik olarak ilerlemesi ülkeler arasındaki dış göçü de arttırmaktadır. İnsanlar savaş, iç karışıklık doğal afet ve terör gibi sebepler ile zorunlu dış göçe; daha kaliteli yaşam şartları ve güçlü ekonomi gibi nedenlerle de gönüllü dış göçe yönelmektedir. Dış göçün oluşumu beyin, mübadele ve işçi göçü olarak üç şekilde meydana gelmektedir.

4.1.5. Beyin Göçü

Beyin göçü; liyakatli bir iş gücünün, az gelişmiş ülkelerden gelişmiş farklı ülkeye doğru yer değiştirme hareketidir. Az gelişmiş bu ülkeler, yaşadıkları bu göç ile beraber ciddi problemler yaşamakta ve gelişmeleri ciddi oranda azalmaktadır. Gelişmiş ülkelerin yetişmiş ve başarılı beyinlere ekonomik ve sosyal yönden iyi imkânlar sunması bu göçü arttırmaktadır. Beyin göçü ile beraber ülkeler arasındaki gelişmişlik farkı daha da belirgin bir safhaya gelmektedir (Kaya, 2003: 21). Beyin göçünün yaşandığı ülkeler az gelişmiş ülkelerdir. Beyin göçü, iç ve dış beyin göçü şeklinde iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Bir ülkenin kendi topraklarındaki beyin göçüne iç, kendi toprakları dışında meydana gelen beyin göçüne de dış beyin göçü denilmektedir (Koçak ve Terzi, 2012: 173-174).

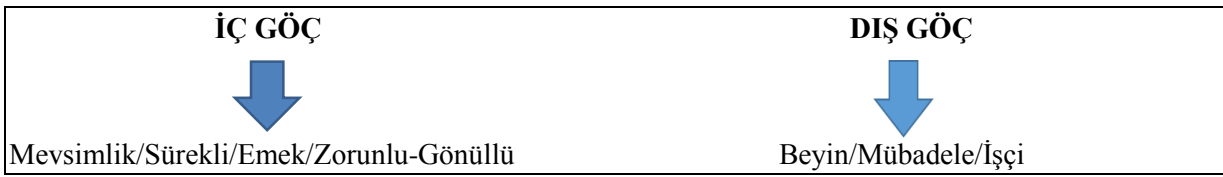
4.1.6. Mübadele Göçü

Mübadele kelimesi, değiş tokuş anlamına gelmektedir. Herhangi bir antlaşmanın maddeleri esas alınarak, ülkelerin nüfuslarının karşılıklı olarak değişimiyle meydana gelen göçlere de mübadele göçü adı verilmektedir.

Kelime anlamı “değişim” olan mübadele kavramı, genellikle nüfus değişimi olarak özdeşleşmiştir (Bozdağlıoğlu, 2014: 11). Mübadele göçünü gerçekleştiren kişilere “mübadil” denir. Mübadele göçü bir tür zorunlu göçtür ve çok sık gerçekleşmez. Genellikle savaşlar neticesinde alınan kararlar ile meydana gelmektedir. Mübadele göçü, insanların (mübadillerin) doğup büyüdüğü bölgelerden, başka bölgelere göç etmesine neden olmaktadır (Koçak ve Terzi, 2012: 175). Mübadele; siyasi, ekonomik, toplumsal ve kültürel boyutları ile ele alınan bir anlamda zorunlu göç olarak inceleyen bir göç kategorisidir (Sepetçioğlu, 2014: 52).

4.1.7. İşçi Göçü

İşçi göçü sosyolojik etkileri olan ve toplumları ciddi derecede etkileyen bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Şahin Kütük, 2015: 610). İşsizlik nedeniyle istihdamın çok olduğu, ekonomik şartları yüksek ve gelir seviyelerini arttırmak kaygısıyla ülke içinde ve dışında yapılan göç türüdür (Koçak ve Terzi, 2012: 174). Başka bir ifadeyle ise bir ülkedeki insanların veya grupların emek güçlerini satmak, yani “işçi statüsünü” önceden kabul ederek bu statünün öngördüğü işlevleri yerine getirmek kaydıyla bir ülkeden başka bir ülkeye göç etmesidir (Çavuşoğlu, 2006: 4).

Şekil.3. Göçün Türleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

5. ULUSLARARASI GÖÇ KAVRAMI

Uluslararası göçte küreselleşmenin payı çok yüksektir ve uluslararası göç günümüzde birçok ülke için önemli bir konudur. Küreselleşme ve uluslararası göç ilişkisi kültürlerarası iletişimin önemini arttırmaktadır (Aksoy, 2012: 93). Uluslararası göçün gerçekleşme sebepleri arasında siyasi kargaşa, insan haklarının ihlal edilmesi, diktatör yönetimler, iç sorunlar, etnik ayrışma, işsizlik, ekonomik bunalımlar ve can güvenliğinin olmaması yer almaktadır.

Uluslararası göç, zorunlu ve gönüllü şeklinde gerçekleşmektedir. Gönüllü olarak göç eden insanlar iş, ailevi ve evlilik gibi sebeplerle benzer ülkelere gitmektedirler. Göçün türü zorunlu olunca ülke ve kriterler dikkate alınmaktadır (Çaman ve Özvarış, 2010: 4).

6. YASADIŞI GÖÇ

Yasa dışı göç kavramı, giriş yapılan ülkeye yasal olarak giriş ve çıkış için gerekli şartlara uyulmadığını, sınırın ihlal edildiğini veya ülkeye yasal yollardan giriş yapıldıktan sonra izin almadan o ülkede sürekli ikamet edilmesidir. Yasa dışı göçte kaynak oluşturan ülkeler arasındaki ortak özellikler ekonomik sıkıntılar, işsizlik, sosyal güvencenin olmaması, bölgesel savaşlar ve karışıklıklar olması ve insan hakları ihlalinin yaşanmasıdır (Akkuşoğlu, 2006: 4-5).

7. SONUÇ

İnsanın yaşadığı ve farklı nedenlerle gerçekleştirmiş olduğu mekânsal bir hareketlilik göçtür. Dün vardı, bugün yaşıyor ve yarında muhakkak yaşanacak kapsamlı bir eylemdir. Terk edilen topraklardan, yeniden hayatın başladığı yeni topraklardaki insanları, otoriteleri, yasaları vb. her şeyi derinden etkilememektedir göç. Modern dünyanın olmazsa olmaz bir eylemidir. Gerçekleşmesi, zamanı, sebebi ve mekanı göçün farklı bir ismi almasına veya farklı bir ifadeyle adlandırılmasına sebep olmaktadır.

Mübadele ve iltica yöntemiyle doğup, büyüdüğü toprakları terk etmek zorunda kalan insanlar, farklı farklı isimlere de bürünmektedirler. Mülteci, sığınmacı, yabancı ve göçmen, son dönemlerde en çok kullanılan isimlerdir. Hukuki durum ve diğer sosyal şartlar, kişilerin bu şekilde adlandırılmalarının temel nedenidir. Bir ülkeye sığınma talebinde bulunmuş ve bu başvurusu değerlendirme aşamasındaysa sığınmacı; kabul edilmişse mülteci olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda sığınmacının bazı hakları mülteciden daha sınırlıdır. Göçün nedenleri arasında ise ekonomik, siyasal, sosyo/kültürel ve doğal

nedenlerin olduğunu söylemek mümkündür. Son yıllarda en çok yaşanan göçün sebebi, siyasi sebeplerdir. Suriye'deki siyasi karmaşa milyonlarca insanın göç etmesine neden olmuştur.

Göçün gerçekleşme durumunda ise iç ve dış göç şeklinde bir sınıflandırma yapmak mümkündür. İç göç mevsimlik, sürekli, emek ve zorunlu/gönüllü göç şeklinde gerçekleşirken; dış göç beyin, mübadele ve işçi göçü şeklinde gerçekleşmektedir. Ayrıca ülkeden farklı ülkeye veya farklı bir ifadeyle bir coğrafyadan başka bir coğrafyaya yapılan göçe uluslararası göç denirken, yasanın uygun görmediği ve yasadışı yollarla yapılan göçe yasa dışı göç denilmektedir. Görüldüğü üzere göç kavramı, türleri, nedenleri ve diğer göç ile ilgili kavramlar insanın karşı karşıya kaldığı ve farklı etkilerinin olduğu sosyolojik bir olaydır.

KAYNAKÇA

- AKDENİZ, E. (2014). *Suriye Savaşının Gölgesinde Mülteci İşçiler: Güncel*. Ankara: Evrensel Basım Yayın.
- AKGÜN, E. (2011). *Yasadışı Göç Çerçevesinde Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- AKGÜR, Z. G. (1997). *Türkiye'de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgelerarası Dengesizlik: (1970-1993)* (Vol. 201). Ankara: TC Kültür Bakanlığı.
- AKKANAT, S., AKSOY, M., YILMAZ, N., & ÖZSOY, S. Türkiye'de Düzensiz Göç Olgusu: 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Bağlamında Gümüşhane Örneği. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 6(12),89-99.
- AKKUŞOĞLU, D. B. (2006). *Avrupa Birliği-Türkiye İlişkilerinde Yasadışı Göç Sorunu*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- AKSOY, Z. (2012). *Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(20), 292-303.
- AKŞİT, B. (1998). *İç Göçlerin Nesnel ve Öznel Toplumsal Tarihi Üzerine Gözlemler: Köy Tarafından Bir Bakış*. Türkiye'de İç Göç, Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı (6-8 Haziran, 1998, Bolu-Gerede) Bildiriler Kitabı. Türkiye Ekonomik Ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- AKYÜREK, İB. (2007). *Mülteci Hukuku ve Türkiye Uygulaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- ALGAN, N. ve KÜNÇEK, Ö. (1998). *Transboundary Population Movements: Refugees, Environment and Politics*. The Turkish Yearbook of International Relation (Milletlerarası Münasebetler Türk Yıllığı), No: XXVIII.
- ARSLAN, D. A. (2007). Yerel Seçim Sonuçları Temelinde Türkiye'nin Siyasi Yapısı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-32.
- AYKAÇ, M., & YERTÜM, U. (2006). Avrupa Birliği Göç Politikalarının Gelişimi: Misafir İşçi Kabulünden Mülteci Akınına. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (70), 1-29.
- BARİTÇİ, F. (2017). *Suriyeli Mültecilerin Türk Toplumuna Uyum Süreci Üzerine Bir Araştırma*. Aksaray Üniversitesi, Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (17), 227-245.
- BOYRAZ, Z. (2015). Türkiye'de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(2), 35-58.
- BOZDAĞLIOĞLU, Y. (2014). Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Sonuçları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 180(180), 9-32.
- BUZ, S. (2008). Türkiye Sığınma Sisteminin Sosyal Boyutu. *TBB Dergisi*, 76(1), 120-130.
- EREN, V., & ÇAKRAN, Ş. (2017). *Mülteci Politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(39), 1-30.

- ÇAMAN, K. Ö. & ÖZVARIŞ, Ş. B. (2010). Uluslararası Göç ve Kadın Sağlığı. *Sağlık ve Toplum*, 20(4), 3-13.
- ÇAVUŞOĞLU, H. (2006). Uluslararası Göç: Nedenleri, Tipleri, Türleri ve Göçmenler. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 12(48), 1-7.
- ÇETİN, N. (2010) 1914 Osmanlı-Yunan Nüfus Mübadelesi Girişimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 149-172.
- ÇİÇEKLİ, B. (2003). Uluslararası Terörizm ve Uluslararası Göç: 11 Eylül Sonrası Terör Tehdidi ve Göç Kontrol Politikalarının Terörizmle Mücadelede Kullanımı. *Avrasya Dosyası*, 9(2), 170-194.
- DELİCE, M. & YAŞAR, M. (2014). Göç ve Şiddet Suçları İlişkisinin İncelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (44),0-0.
- DENİZ, O. (2009). Mülteci Hareketleri Açısından Van Kentinin Durumu ve Kentteki Mültecilerin Demografik Profili. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22),187-204.
- DOĞAN, S. (1988). *Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren ve Geçirmeyen Lise Öğrencilerinin Problemleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- EKER, K. (2008). *Türkiye'de Yasa Dışı Göç Sorunu*. Doctoral dissertation, DEÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir.
- EROL, M. & ERSEVER, O. G. (2014). Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 24(1), 47-68.
- GÜREŞÇİ, E. (2010). Köyden Kente Göçün Köydeki ve Kentteki Yansımaları: Akpınar Köyü Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(2),47-55.
- HOŞGÖR, Ş. (1998). *Türkiye'de Kantitatif Yöntemlerle Dolaylı Göç Tahminleri, Sorunlar ve Yaklaşımlar*. İstanbul: Türkiye'de İçgöç, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- İÇDUYGU, A. & ÜNALAN, T. (1998). *Türkiye'de İç Göç Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri*. Edt.: A. İçduygu ve Diğ. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- KARPAT, K. (2003). *Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm: Kırsal Göç, Gecekondu ve Kentleşme* (Çev. Abdülkerim Sönmez). Ankara: İmge.
- Kaya, M. (2003). Beyin Göçü/Erozyonu. *Üniversite ve Toplum*, 3(3), 18-34.
- KOÇAK, Y. & TERZİ, E. (2012). Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163-184.
- KUTAL, G. (1992). *Türkiye'de İşsizliğin Yapısal Özellikleri*. II. İstihdam Haftası Tebliğleri, 61-66.
- MUTLUER, M. (2003). *Uluslararası Göçler ve Türkiye*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- ODMAN, T. (2008). *Mülteci Hukuku ve Türk Mülteci Politikası ve Uygulaması*. Mülteci Çalıştayları 2004-2005.
- ÖZCAN, M. (2005). *Avrupa Birliği Sığınma Hukuku*. Ankara: USAK.
- ÖZCAN, D. E. (2017). Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. *İş ve Hayat Dergisi Ekonomi Hukuk ve Sosyal Politika*, 4, 183-215.
- ÖZER, İ. (2004). *Kentleşme, Kentleşme ve Kentsel Değişme*. İstanbul: Ekin Kitabevi.
- PAZARCI, H. (1999). *Uluslararası Hukuk Dersleri IV*. Gözden Geçirilmiş, 3. Baskı, Ankara: Turhan Yay.
- PEKER, B & SANCAR, M. (2005). *Mülteciler ve İltica Hakkı*. Ankara: Ankara: İnsan Hakları Derneği, 6-7.
- SAĞLAM, S. (2006). Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 5, 33-44.

- SAĞIR, A. (2012). *Zorunlu Göçler, Sürgünler ve Yol Hikâyeleri-Ulupamir Kırgızları Örneği*. Ankara: Nobel.
- SEVER, H. (2009). *Yasadışı Göçmenlerin Profili: İstanbul İli Örneği*. Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ŞAHİN KÜTÜK, B. (2015). Türkiye'den Batı Avrupa'ya İşçi Göçünün Sosyolojik Çalışmalara Yansımaları. *Sosyoloji Konferansları*, 52(2), 391-436.
- ŞAHİN, B. (2010). *Almanya'daki Türkler*. Ankara: Phoenix Yayınları.
- ŞEN, M. (2014). *Türkiye'de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi*. Çalışma ve Toplum, 40(1), 40-54.
- TAŞCI, F. (2009). Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç. *Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 10, 177-204.
- TEKELİ, İ. (2012). *Göç ve Ötesi*. Ankara: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- TEKİNALP, G. (1992). *Türk Yabancılar Hukuku*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- TOPÇU, S. & BEŞER, A. (2006). Göç ve Sağlık. *CÜ Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(3), 37-42.
- TUNÇ, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *TESAM*, 2(2), 29-63.
- TÜMERTEKİN, E. & ÖZGÜÇ, N. (2002) *Beşeri Coğrafya; İnsan, Kültür, Mekân*. İstanbul: Çantay Yay..
- TÜRKYILMAZ, A. (1998). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan Terör Nedeniyle Göç eden Ailelerin Sorunları*. Ankara: Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- YILDIRIM, S. (2016). Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikaları Çerçevesinde Göç ve Göç Politikaları (1921-1960). *HÜTAD Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 273-301
- YILDIRIMOĞLU, H. (2005). Uluslararası Emek Göçü-Almanya'da Türk Emek Göçü. *Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 8, 129-153.
- YILMAZ, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Electronic Turkish Studies*, 9(2),1685-1705.
- YILMAZ, V. (2019). İç Göçün Nedenleri ve Değerlendirilmesi: Bitlis İli Örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1-1.

Diğer

URI 1 <http://www.unhcr.org/tr/turkiyede-unhcr>, Erişim: 23.12.2017

URI 2 <http://www.multeci.org.tr/?s=göç+yönetmeliği> Erişim: 10.12.2017